

Szociális ismeretek

emelt szintű szóbeli érettségi vizsga témakörei

A szóbeli vizsga a megadott témakörök tematikus és probléma-orientált bemutatása, amelynek keretében a tétel iránymutatása szerint kell eljárni.

Elvárás a témák logikusan felépített, következetes bemutatása, értelmezése, elemzése.

A témakörökhöz különböző feladatok kapcsolódnak. A tételekhez kapcsolódó feladatok lehetnek kulcsfogalmak helyes definiálása és használata, a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése, összefüggések és tanulságok említése, különböző terjedelmű és összetételű források és a hozzájuk kapcsolódó konkrét feladatok. Ezen kívül lehet forrás- és esetelemzés, a különböző grafikus modellek összehasonlítása, ok-okozati összefüggések és kölcsönhatások feltárása, komplex megközelítése, egy-egy tényező változást előidéző hatásainak bemutatása, törvényszerűségek felismerése és elemzése. Szakmai etikai, szakmai dilemmák és az esetlegesen jelenlevő erkölcsi dilemmák, morális indítékok értelmezése, a különböző jelenségek, élethelyzetek és szükségletek helyes azonosítása, a probléma-megoldási lehetőségek bemutatása, a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteinek feldolgozása, a témák/témakörök megközelítése a segítő kapcsolat kialakításához és fenntartásához szükséges szakmai személyiség követelményeinek megfelelő módon történjen.

„A” feladat témakörei:

Társadalomismeret elmélete és gyakorlata

– a család és életmód:

A család fogalmának értelmezése, helye, szerepe, szerkezete, jelentősége.

A család funkciói és a funkciók történelmi változásai.

A családformák sokfélesége, működése és működési zavarai.

Az átalakuló család életmódmintái.

Az életmód, életvitel összetevői:

Az életmód, életvitel fogalma.

A magyarországi életmód fontosabb jellemzői.

Az életmódkutatás technikái.

Kultúra, szubkultúra:

A kultúra, szubkultúra, érték, norma fogalma, szerepe.

A szegénység szubkultúrája.

- szociológiai alapismeretek:
 - A szociológia alapfogalmai és összefüggései.
 - A társadalom fogalma, működésének alapelvei, megismerésének sajátosságai.
 - A szociológiai adatfelvétel módszerei: megfigyelés, dokumentumelemzés, kísérlet és a kérdezős technikák.
 - A társadalom összetételét mutató adatok értelmezése és ábrázolási technikái.

- a társadalmi struktúra:
 - A társadalomszerkezet modelljei.
 - A társadalom szerkezete, rétegződése.
 - A társadalmi integráció, dezintegráció fogalma, folyamata.
 - Generációk jellemzői.

- a mai magyar társadalom:
 - A társadalmi egyenlőtlenségek dimenziói.
 - Az egyéni és a társadalmi különbségeket jellemző tényezők.
 - A településszerkezet és a helyi társadalom változásai.
 - A társadalmi mobilitás formái és jellemzői.
 - A gazdasági és a társadalmi mobilitás jellemzői Magyarországon, a XIX. századtól napjainkig.
 - A magyarországi nemzetiségek helyzetének történelmi dimenziói.
 - A magyarországi nemzetiségek jogállása, nemzetközi és magyar jogi szabályozása.
 - Különbözőség, másság, deviancia elméletei, értelmezése, formái, a társadalmi megítélése és annak változása.
 - A társadalom ártó-védő hatása.
 - A szegénység és a depriváció értelmezése, jellemzői.
 - Életminőség a magyar társadalomban.

Szociálpolitikai, jogi és etikai ismeretek elmélete és gyakorlata

- szociálpolitikai alapismeretek:

 - A társadalom jelenségei és a szociálpolitika közötti összefüggés.

 - A legfontosabb társadalmpolitikai értékek.

 - A tapasztalatok értelmezése a szociálpolitika alapfogalmainak és alapvető összefüggéseinek rendszerében.

- szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák:

 - A mai magyar társadalomban előforduló, problémának definiált társadalmi jelenségek, veszélyeztetett társadalmi csoportok és a hozzájuk kapcsolódó intézkedések, a szociális biztonságot szolgáló támogatások.

 - A mai magyar társadalomban előforduló szociális problémák és az azokra adott alapvető válaszok: szegénység, munkanélküliség, hajléktalanság, fogyatékoság, nagycsalád, nemzetiségek.

 - A családok anyagi erőforrásai.

- a szociálpolitika intézményrendszere:

 - A szociális szolgáltatások rendszere, feladatai, a jóléti pluralizmus formái.

 - A szociális, a gyermekjóléti és a gyermekvédelmi ellátás állami, egyházi és civil szervezetei, intézményei.

- a jóléti nagyrendszerek:

 - A jóléti védelem keretei, formái: a társadalombiztosítási rendszere, az egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási ellátások.

 - A családtámogatások.

 - A munkanélküliséggel kapcsolatos ellátások.

- a lokális ellátások:

 - Közigazgatási ismeretek.

 - A törvényben szabályozott ellátások és intézményei.

 - Lokális hatalmi szervek és szervezetek: kormányhivatalok, járási hivatalok feladatai.

- a szociális segítség etikája:

A szociális munka etikai szabályai, az Etikai Kódex előírásai, dilemmái.

A szociális munka értékei.

„B” feladat témakörei:

Pszichológiai és pedagógiai ismeretek elmélete és gyakorlata

- pszichológiai alapismeretek:

A pszichológia, mint tudomány:

A pszichológia alapterületei, a pszichológia fő megközelítésmódjai.

A lelki működés általános törvényszerűségei.

A kommunikáció szintjei, folyamata:

A hétköznapi / általános és a szakmai kommunikáció, szakmai nyelvezet-fogalmak helyes használata-alkalmazása, kommunikáció a speciális segítő kapcsolatokban (különböző élethelyzetű ellátottakhoz való alkalmazkodás, gyakorlati példák felsorolása).

A szakmai tevékenység dokumentálása.

Segítő kapcsolat dimenziói:

A segítő személyisége, kompetenciái, a kiegészítés és megelőzése.

Team munka, szakmai csoportok tevékenysége, esetmegbeszélés, szupervízió.

A szükségletek rendszere, a szükséglet kielégítés hiányainak jelei.

A szükségletek motivációs hatása.

Konfliktusok, konfliktuskezelés technikái.

A családon belüli érzelmi kapcsolatok jellemzői, hatásuk a személyiség fejlődésére:

Szocializáció és identitás.

Szerepek, a viselkedés.

Deviáns és önsorspusztító magatartásformák:

Egyéni és társadalmi traumák, valamint ezek kezelési módjai.

A személyiség megküzdési képessége, a megküzdés formái, a megküzdő képesség fejlesztése.

- szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok:
 - A társas kapcsolatok alakulása. A csoportszerveződések formái, a legfontosabb társas alakzatok, jellemzőik, csoportjelenségek.
 - A családi élet:
 - Szakaszai, a családi szerepek.
 - A család működési sajátosságai, pozitív és negatív hatásai.
- az életút pszichológiája:
 - Az emberi életkor fejlődési szakaszai, az egyes szakaszok jellemző sajátosságai.
 - A gyermek fejlődésének legfontosabb állomásai, jellemzői.
 - A szülői nevelés hatásai.
- személyiség pszichológiája:
 - lélektani ismeretek, a személyiség jellemzői, személyiségelemletek, lelki jelenségeket és folyamatok:
 - A személyiségfejlődés legfontosabb állomásai, fejlődéselméletek, az énkép kialakulása, fejlődése, az önismeret szintjei, befolyásoló tényezők.
- a szocializáció:
 - Legfontosabb társas hatások, a szociális tanulás folyamata, normák, kompetenciák, a pályaválasztás és a pályaválasztást befolyásoló tényezők.
 - A szocializáció szintjei, alapvető közegei.
- pedagógiai alapismeretek:
 - Az életkorak megfelelő pedagógiai tevékenység.
 - A sajátos szükségletű gyermekek nevelése.

Egészségügyi alapismeretek

- az emberi test felépítése és működése.
 - Betegmegfigyelések, a tünet- és állapotváltozások felismerése, dokumentálása.
 - Gyógyszertani alapismeretek.
- kórok, kórokok
- betegségek tünetei és betegmegfigyelés szempontjai
 - Elsősegélynyújtás – első ellátás:
 - Az elsősegély fogalma, az elsősegély szintjei.
 - Az életveszélyes tünetek, állapotváltozások észlelése.

- a gondozás és a betegellátás laikus módszerei:
 - Gondozás fogalma, jellemzői.
 - A gondozás célja, alapelvei és formái.
 - Az egyéni szolgáltatási terv.
 - A komplex gondozás.
 - A gondozás-lélektani összefüggései.
 - A szociális szakemberrel szemben elvárt magatartás és viselkedésnormák.
 - A gondozás és a betegellátás laikus módszereinek ismerete és alkalmazása:
 - A szociális gondozás intézményei és típusai.
 - A gondozás célcsoportjai és tevékenységformái.
 - Gondozás folyamata.
 - A gondozás és a betegellátás laikus módszereinek ismerete és alkalmazása.
 - Gondozási terv, típusai, különböző élethelyzetű ellátottak gondozása.
 - Egészség gondozás, népegészségügyi ismeretek:
 - Egészségtudatos magatartás.
 - A Prevenció szintjei és a rehabilitáció lehetőségei.
 - A különböző életkorok alapvető gondozási feladatai.

Népegészségügyi ismeretek

- a társadalmi helyzet és az egészség:
- közegészség:
 - A WHO egészség fogalma, az egészség dimenziói:
 - Egészségfejlesztés, egészségmegőrző intézkedések.
 - Közegészségügy, munkavédelem, környezetvédelem, az egészségügyi ellátás jellemzői.
 - Mentális egészség és betegség:
 - Magyar és nemzetközi állásfoglalások, intézkedések a mentális egészségről.
 - A különböző lelki betegségek tünetei.
 - A testi és lelki betegségek legfontosabb fajtái, megelőzési lehetőségek, életmód.
- egészségmegőrzés:
 - A betegségek rizikófaktorai.